

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

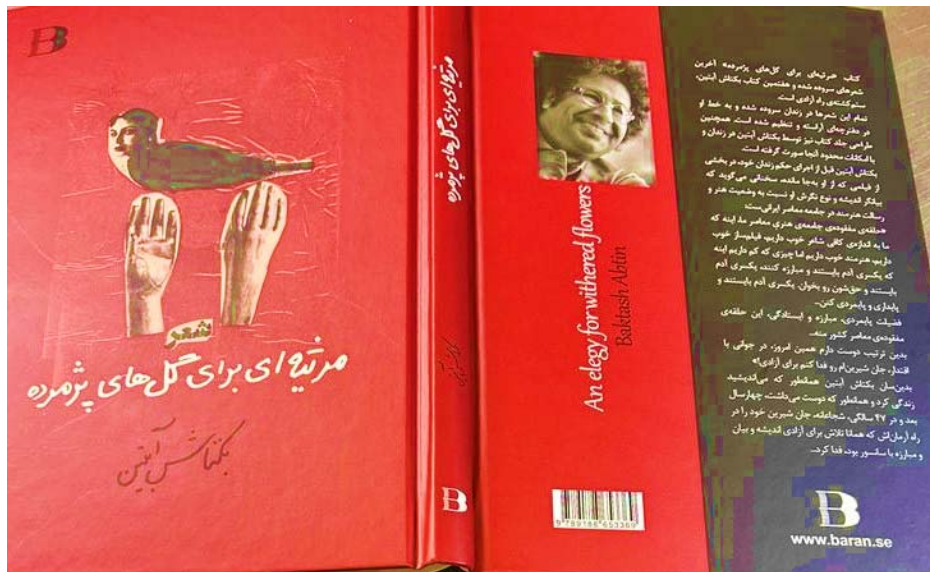
چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com Literary-Cultural	afgazad@gmail.com ادبی-فرهنگی
---	---

بهرام رحمانی
۲۸ دسمبر ۲۰۲۳

آخرین مجموعه شعر بکتاش آبتین «مرثیه‌ای برای گل‌های پژمرده»

مجموعه شعر «مرثیه‌ای برای گل‌های پژمرده» سروده بکتاش آبتین شاعر و عضو کانون نویسندگان ایران، همزمان با سالروز تولد این شاعر ۲۵ آذر ماه از سوی نشر باران در سوئد منتشر شده است.



بکتاش آبتین، نویسنده و فیلمساز منتقد، در دی ماه ۱۴۰۰ به دلیل بی‌اعتنایی مسئولان زندان به شرایط وخیم جسمانی‌اش، جان خود را از دست داد.

زنده‌یاد بکتاش آبتین تمام این شعرها را در زندان سروده و با خط خودش نوشته و صفحه‌بندی کرده است. طراحی جلد کتاب نیز توسط خود شاعر و با امکانات محدود زندان صورت گرفته است.

مریم یآوری همسر بکتاش آبتین نیز در صفحه اینستاگرام خود درباره مجموعه شعر جدید او نوشته است: «تمام این شعرها را در زندان و با خط خودش نوشته و صفحه‌بندی کرده است. طراحی جلد کتاب نیز توسط خود شاعر و با امکانات محدود زندان صورت گرفته است.»

آبتین از سال ۱۳۸۹ به عضویت کانون نویسندگان ایران درآمد و در سال‌های مختلف، مسئولیت‌هایی همچون منشی کانون و چند دوره عضویت در هیات دبیران را بر عهده گرفت.

بکتاش آبتین پس از چندبار بازداشت و حضور در دادگاه، سرانجام در سال ۱۳۹۸ با اتهام «تبلیغ علیه نظام» و «اجتماع و تبانی به قصد اقدام علیه امنیت ملی» در شعبه ۲۸ دادگاه انقلاب محاکمه و به شش سال زندان تعزیری محکوم شد. او که از مهر ۱۳۹۹ در زندان به سر می‌برد، چندبار با بیماری‌های مختلفی روبه‌رو شد. در آذر ۱۴۰۰ برای دومین بار به کرونا مبتلا شد؛ اما مسئولان زندان از انتقال او به بیمارستان در زمان مناسب خودداری کردند. در نهایت پس از وخامت حال جسمانی‌اش با پابند و زنجیر به بیمارستان منتقل و به تخت بسته شد.

کانون نویسندگان ایران، ۱۸ دی ۱۴۰۰-۸ ژانویه ۲۰۲۲، با انتشار اطلاعیه‌ای اعلام کرد که بکتاش آبتین، شاعر و فیلم‌ساز و از اعضای این کانون که در حال گذراندن حکم شش سال زندان بود، درگذشته است.

در روزهای اخیر، خبرهایی از وخامت حال آقای آبتین منتشر شده بود. در بیانیه پیشین کانون نویسندگان هم تاکید شده بود که او در کمای مصنوعی به‌سر می‌برد.

کانون نویسندگان ایران پیش‌تر بارها از مسئولان زندان به دلیل تاخیر در انتقال آقای آبتین به بیمارستان انتقاد کرده بود. در بیانیه تازه این کانون آمده است: «حاکمیت آزادی ستیز، بکتاش آبتین را به قتل رساند.»

آیدا عمیدی، عضو هیات مدیره کانون نویسندگان ایران در این ارتباط به بی‌بی‌سی فارسی گفته بود که مقام‌های زندان اوین، با وجود اطلاع از پیشینه بیماری‌های آقای آبتین و خطرات ویروس کرونا برای او، هیچ اقدامی برای جلوگیری از ابتلای او به کووید-۱۹ انجام ندادند.

به گفته خانم عمیدی، بکتاش آبتین در روز ۱۲ آذرماه با علائم کرونا به بهداری زندان اوین مراجعه کرده، اما تا روز ۱۵ آذرماه از او تست کرونا گرفته نشد.

در بیانیه کانون نویسندگان آمده است: «بکتاش آبتین زنده است، چون روح آزادی‌خواهی و ستیز با پلشتی استبداد و ستم زنده است.»

کانون نویسندگان ایران، حاکمیت جمهوری اسلامی و دستگاه قضایی و امنیتی آن را عامل و مسئول فاجعه مرگ و بلکه قتل تبهکارانه بکتاش آبتین می‌داند.

کانون نویسندگان در ادامه برای وضعیت سه تن دیگر از اعضای این کانون و باقی زندانیان سیاسی و عقیدتی ابراز نگرانی کرده و تاکید کرده که هم‌اکنون، رضا خندان مهابادی، عضو دیگر این نهاد که با اتهاماتی مشابه بکتاش آبتین در زندان است، به بیماری کووید-۱۹ مبتلاست.

اداره کل زندان‌های استان تهران نیز در اطلاعیه‌ای نوشته است که آقای آبتین «در تاریخ ۱۴ آذرماه سال جاری با علائم سینوزیت به بهداری مراجعه و طبق تجویز پزشک داروی مربوطه را دریافت نمود.»



انتشار عکس‌هایی از بکتاش آبتین در زندان، در حالی که به تخت بسته شده بود، بازتاب فراوانی در فضای مجازی یافت.

وی در آذرماه گذشته بیمار شد، ولی مسئولان زندان از اعزام به موقع او به بیمارستان خودداری کردند و بعد از قریب یک ماه وقتی او را به بیمارستان اعزام کردند که به اغما فرو رفته بود.

بکتاش آبتین در روزهایی که با پابند در بیمارستان طالقانی بستری شده بود سوزان نوسل مدیر انجمن قلم آمریکا (PEN) در بیانیه‌ای نوشت: «بدترین حالتی که بیم آن را داشتیم امروز به واقعیت پیوست و ما سوگوار مرگ کاملاً قابل پیش‌گیری بکتاش آبتین هستیم.»

«کویید یک عامل مرگبار طبیعی است، اما دولت ایران قدم به قدم به مرگ آبتین یاری رساند و راه آن را هموار کرد. زندان اوین تهران منبع دائمی یک ابرشیوع بود که حبس غیرعادلانه او از ماه سپتامبر سال پیش را عملاً به مجازات مرگ بدل می‌کرد.»

بکتاش آبتین از برندگان جایزه آزادی نوشتن این موسسه بود و خانم نوسل در بیانیه‌اش او را پرچمدار واقعی آزادی بیان توصیف کرد.

انجمن قلم در کنار ۱۸ سازمان حقوق بشری دیگر از جمله دیدبان حقوق بشر در نامه‌ای به خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی، خواستار دسترسی آقای آبتین به بهترین مراقبت‌های پزشکی و آزادی او و سایر نویسندگان و زندانیان عقیده شده بود.

بکتاش آبتین در سال ۱۳۹۴ از بازجویی‌های مکررش در وزارت اطلاعات خبر داد. او گفت که علت این بازجویی‌ها، شعرهای او بوده است.

در سال ۱۳۹۵، ماموران امنیتی او و عده‌ای از شرکت‌کنندگان در مراسم یابود محمد مختاری و محمد جعفر پوپنده را که در جریان قتل‌های زنجیره‌ای کشته شدند، دستگیر کردند.

برای آبتین پرونده‌ای در دادگاه انقلاب کرج باز شد و او را به «تبلیغ علیه نظام» متهم کردند. بعد از دو سال، در سال ۱۳۹۷ شعبه دو دادگاه انقلاب کرج او را به یک سال زندان محکوم کرد. این حکم در نهایت به پنج میلیون تومان جزای نقدی و سه ماه کار اجباری در سازمان بهزیستی تغییر کرد.

وی در آن زمان در واکنش به این حکم، در صفحه فیس‌بوک کانون نویسندگان نوشت: «من این حکم را قبول ندارم. اصولاً محاکمه هیچ‌کس را به دلیل ابراز نظر و عقیده‌اش قبول ندارم. برای همین هم عضو کانون نویسندگان شده‌ام. مدافع آزادی بیان بی‌هیچ حصر و استثنا هستم و این فشارها در عزم من برای مبارزه با سانسور خلی وارد نمی‌کند. من به حکم صادر شده اعتراض می‌کنم.»

وی در همین سال در دادگاه انقلاب تهران هم محاکمه شد و به دلیل عدم توانایی در پرداخت قرار وثیقه یک میلیارد تومانی، که قاضی محمد مقیسه برای او صادر کرده بود، مدتی راهی زندان شد.

بکتاش آبتین، در نهایت با اتهامات «تبلیغ علیه نظام» و «اجتماع و تبانی به قصد اقدام علیه امنیت کشور» در دادگاه انقلاب تهران به شش سال زندان محکوم شد و از مهرماه سال ۹۹ دوران حبسش آغاز شد.

آیدا عمیدی، از اعضای هیات مدیره کانون نویسندگان در آن زمان در ارتباط با اتهامات و دلایل دستگیری آقای آبتین به بی‌بی‌سی فارسی گفته بود که این پرونده، «نتیجه تلاش‌های او در دفاع از آزادی بیان و مبارزه با سانسور» بوده است.

به گفته خانم عمیدی، مصادیق اتهاماتی که علیه بکتاش آبتین در دادگاه مطرح شد، انتشار «یک تاریخچه داخلی درباره ۵۰ سال فعالیت کانون نویسندگان» و نشریات داخلی کانون و حضور در مراسم بزرگداشت محمد مختاری و محمد جعفر پوینده و همچنین حضور در مراسم یادبود احمد شاملو بوده است.



مهدی کاظمی با نام هنری بکتاش آبتین در سال ۱۳۵۳ متولد شد. وی از دوران نوجوانی به غزل‌سرایی روی آورد و سپس با انتشار سروده‌هایش در قالب شعر آزاد در چند مجموعه شعر به شهرتی دست یافت که شایسته آن بود. بکتاش آبتین از اوایل دهه ۱۳۸۰ به فعالیت‌های سینمایی پرداخت و زندگی هنرمندان ایرانی چون لوریس چکناواریان و همایون خرم از موسیقیدانان بزرگ معاصر را دستمایه تولید مستندهای سینمایی خود قرار داد. بکتاش آبتین در طول نزدیک به سی سال فعالیت هنری خود، جوایز زیادی دریافت کرد که از جمله آن‌ها می‌توان به جایزه خبرنگاران به بهترین کتاب سال در اسفند ۱۳۹۱، بهترین فیلم جشنواره سینما حقیقت در سال ۱۳۹۷، دیپلم افتخار از دوازدهمین جشنواره مستقل سینمای مستند ایران به خاطر فیلم «موریانه‌ای با دندان‌های شیری» در سال ۱۴۰۰، و جایزه انجمن قلم آمریکا در دی ماه ۱۴۰۰، اشاره کرد.



بکتاش آبتین و همسرش مریم یآوری

«و پای من که قلم شد نوشت برگردیم» (غزلیات)، «مژه‌ها چشم‌هایم را بخیه کرده‌اند»، «شناسنامه خلوت»، «پتک» و «در میمون خودم پدر بزرگم» از مجموعه‌های منتشر شده وی هستند. از بین اشعار بکتاش آبتین، مجموعه شعر «پتک» که چهارمین مجموعه شعر اوست، کتاب برگزیده هفتمین دوره جایزه شعر خبرنگاران شد.

بکتاش آبتین، فیلم‌هایی را هم در کارنامه کارگردانی خود دارد که مستند «کاملاً خصوصی برای آگاهی عموم» (که ابتدا با نام «آنسور» اکران شد) درباره «علیشاه موسوی» یکی از آن‌هاست. وی همچنین درباره زندگی «لوریس چکناواریان»؛ آهنگساز، رهبر ارکستر، نویسنده و نقاش هم فیلمی ساخته که «۱۳ اکتبر ۱۹۳۷» نام دارد. بکتاش، همچنین فیلم‌هایی درباره زندگی «فرهاد فخرالدینی» (شرح بینهایت)، «فخری ملک‌پور» (مشق شب) و «همایون خرم» ساخت، اما هیچ‌کدام از این فیلم‌ها به‌جز «۱۳ اکتبر ۱۹۳۷» به نمایش عمومی درنیامد.

«برگ تو

افتادن پاییزی از درخت بود

پاییز شاعرانه غمگین

دستی که گلوی تو را در خیابان گم کرد

تو را جاودان کرد

و تنها چیزی که در تو باطل شد

شناسنامه

و کوپن برنج در جیب‌هاست بود»

این شعر بکتاش آبتین که به محمد مختاری از قربانیان قتل‌های زنجیره‌ای تقدیم شده است. اشعار بکتاش آبتین به عقیده منتقدان، «شعر اعتراض» است که به گفته حافظ موسوی «تظاهر به اعتراض نمی‌کند و اعتراض او آن‌گاه به بیان درمی‌آید که با تجربه‌ای عینی گره خورده باشد.» «پارک مارک» داستان یک شب تا صبح فردی به نام مارکاس سوتیازیان است که شبانه به خالی‌کردن صندوق‌های صدقات می‌پردازد. این فرد که مدتی مقیم آمریکا بوده به دلیل خلاف‌های مختلف به ایران بازگردانده شده و پس از بازگشت به ایران، یک کارتن‌خواب است.

آبتین در سال ۱۳۹۰ درباره مستند «موری زن می‌خواد» که به ازدواج یک سرایدار میان‌سال می‌پردازد، گفته بود: «مشکلات جنسی بخش مهمی از معضلات جوامع را شکل می‌دهند و من در این فیلم می‌خواستم مشکلات بخشی از جامعه در این باره را به نمایش بگذارم.»

وی ادامه داد: «من به‌عنوان یک فیلم‌ساز که علایق اجتماعی دارم برایم مهم بود که کار درست را انجام دهم، تاکنون هم هر چه ساخته‌ام دچار ممیزی شده است.»

همچنین آبتین که درباره فرهاد فخرالدینی آهنگساز ایرانی مستند ساخته بود، مستندی هم با عنوان «۱۳ اکتبر ۱۹۳۷» درباره زندگی و آثار لوریس چکناواریان، دیگر آهنگساز ایرانی ساخت.

آبتین درباره این فیلم گفت تلاش کرده بود چکناواریان را «همان‌گونه که هست با همان صفا، صمیمیت و کودکی درونش» نشان دهد.

با این‌که جایزه بهترین فیلم مستند پُرتره ششمین جشنواره بین‌المللی سینماحقیقت به این فیلم اهدا شد، اما آبتین درباره جشنواره‌های هنری و سینمایی در ایران گفت: «وزارت ارشاد اجازه نمی‌دهد صدای هنرمندان مستقل شنیده شود و این مشکل در تمام جشنواره‌های ما وجود دارد.»

وی تاکید کرد سانسور در سینمای مستند «بیش‌تر و خشن‌تر» است «چون در سینمای داستانی می‌توان همه چیز را به داستان ارجاع داد اما از آنجا که مستند آینه تمام‌نمای جامعه معاصر است، دچار مشکلات و محدودیت‌های بیش‌تر می‌شود.»

این فیلمساز با اشاره به این که با تغییر روسای جمهور در جمهوری اسلامی «به هیچ وجه خط قرمزها تغییر نمی‌کند»، از وجود یک نظام «ضد فرهنگ و هنر» در ایران سخن گفت و اضافه کرد: «تا زمانی که این شیوه وجود دارد، در بر همین پاشنه می‌چرخد.»

این شاعر و فیلمساز، همچنین در گفت‌وگوی دیگری درباره جشنواره‌های دولتی گفت: «معتقدم کسانی که برای جشنواره‌ها تصمیم‌گیری می‌کنند، ممیزها و سانسورچی‌ها هستند؛ نه مسئولان برگزاری آن‌ها.»

آبتین با وجود فیلمسازی، عضو خانه سینما نشد: «من علاقه‌ای ندارم که عضو خانه سینما باشم به همین دلیل هم است که فیلمساز مستقل هستم. من عضو کانون نویسندگان هستم و همیشه موضع‌گیری‌های این کانون برایم مشخص، مستدل و محکم بوده است.»

فیلم‌های این فیلمساز با این که در ایران اجازه نمایش نداشتند، اما در جشنواره‌های خارجی به نمایش درمی‌آمدند و همین موضوع تبدیل به یکی از اتهام‌ها علیه او شد: «وقتی داشتم روی موضوعات خاصی مانند سانسور در ایران فیلم می‌ساختم می‌دانستم حتما عواقبی خواهد داشت و یا می‌دانستم فعالیت‌هایم در کانون با عواقبی همراه بود، اما ترجیح می‌دادم کار کنم تا بیکار یک کنجی بنشینم و یا کارهایی برای پول انجام دهم که اعتقادی هم به آن‌ها ندارم.»

در سال ۱۳۹۱، پس از آن‌که منیژه نجم عراقی، منشی منتخب کانون نویسندگان ایران به زندان افتاد، هیات دبیران وقت، بکتاش آبتین را به جای او برگزید و از آن به بعد، بکتاش همواره یکی از اعضای موثر کانون نویسندگان ایران بود.

در شهریور ماه ۱۳۹۳، آبتین عضو هیات دبیران کانون نویسندگان شد. اما چند ماه بعد، در اردیبهشت ۱۳۹۴ به کمپین بین‌المللی حقوق بشر در ایران گفت: «در سه روز متوالی از تاریخ ششم تا هشتم اردیبهشت ماه برای فیلم‌ها، عضویت در کانون نویسندگان و شرکت در اعتراضات خیابانی سال ۸۸ بازجویی شدم، اما به گفته آن‌ها هنوز یک جلسه دیگر بازجویی برای شعرهایم باقی مانده است.»

در آذر ۱۳۹۵، ماموران امنیتی و نیروی انتظامی با اعمال خشونت از برگزاری مراسم یادبود برای قتل‌های زنجیره‌ای نویسندگان جلوگیری و چهار نفر از اعضا و دوستان کانون از جمله بکتاش آبتین را بازداشت کردند.

دستگاه قضایی جمهوری اسلامی ایران، سرانجام پس از بازجویی‌های متعدد، او را با اتهام‌های سیاسی و امنیتی به همراه دو عضو دیگر کانون به شش سال زندان محکوم کرد. یکی از دلایل پرونده‌سازی برای این نویسندگان، مشارکت در تدوین کتاب تاریخچه کانون و همچنین صدور بیانیه از سوی کانون نویسندگان ایران بود.

انجمن قلم آمریکا، روز پنجشنبه ۱۶ سپتامبر ۲۰۲۱، اعلام کرد که رضا خندان (مه‌آبادی) نویسنده و منتقد، بکتاش آبتین، نویسنده و فیلمساز و کیوان باژن روزنامه‌نگار و نویسنده، دریافت‌کنندگان جایزه آزادی نوشتن ۲۰۲۱ هستند.

هر سه نفر اعضای کانون نویسندگان ایران هستند و در مجموع به اتهاماتی چون تهدید علیه امنیت ملی و «تبلیغ علیه نظام» به ۱۵ سال و نیم حبس محکوم شدند.

سوزان نوسل، مدیر اجرایی انجمن قلم آمریکا، در بیانیه‌ای گفت: «بکتاش آبتین، کیوان باژن، و رضا خندان تجسم روح کارهای ما در انجمن قلم آمریکا هستند. آنان نویسندگانی‌اند که نه تنها نثر و اندیشه، بلکه زندگی بدون ترس را بر کاغذ می‌آورند و در خدمت به آزادی‌هایی که زیربنای آزادی اندیشه، هنر، فرهنگ و خلاقیت هستند، فداکاری می‌کنند.»

خانم نوسل گفت: «آنان با روشن نگه‌داشتن مشعل هدایت در جامعه ادبی ایران، چراغ راه بی‌شمار نویسنده و اندیشمندی می‌شوند که قدرت‌شان در تخیل، شکستن مرزها، و به چالش کشیدن سرکوب تحت خطرناکترین شرایط، با دانستن این که در این راه تنها نیستند نیرو می‌گیرد.»

هنری لوئیز گیتس جونیور، اندیشمند آمریکایی و رابرت ایگر، رئیس شرکت والت دیزنی از جمله افرادی بودند که در مراسم پن آمریکا، مورد تقدیر قرار گرفتند.



جایزه آزادی نوشتن، به هنرمندان و نویسندگانی اهدا می‌شود که به دلیل کارشان زندانی شده‌اند. این جایزه پیش‌تر از جمله به اولگ سنتسوف، فیلمساز روس و شو ژویوانگ، نویسنده و فعال چینی اهدا شده است. به گفته انجمن قلم آمریکا، از ۴۸ نفری که قبلاً در این مراسم مورد تقدیر قرار گرفته‌اند، ۴۴ نفر آزاد شده‌اند. انجمن قلم آمریکا هنوز تصمیم نگرفته که چه کسی جایزه برندگان ایرانی امسال را از سوی آنان دریافت خواهد کرد. هر سه نویسنده روز پنجم مهر سال ۹۹ و در اوج بحران شیوع کووید-۱۹ برای اجرای حکم خود به زندان اوین منتقل شدند.

کانون نویسندگان ایران در اطلاعیه‌ای که برای اعلام خبر درگذشت بکتاش آبتین منتشر کرد تاکید کرد که این شاعر و فیلمساز «زنده است چون روح آزادی‌خواهی و ستیز با پلشتی استبداد و ستم زنده است.» تاکید بر «زنده بودن» آبتین از سوی کانون نویسندگان ایران در حالی است که خود این شاعر پیش‌تر هرگز زندانی شدن خود را باور نکرده بود:

«سبک بال

از دیوار بلند زندان‌ها و

سیم‌خاردارها

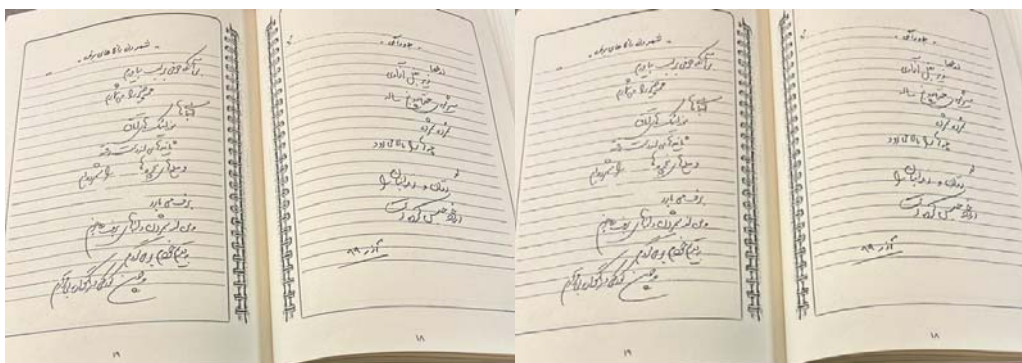
می‌گریزد

هوای خوش آزادی!»



مریم یوری، فیلمساز، عکاس و همسر «بکتاش آبتین» با انتشار عکسی بدون روسری در اینستاگرام خود نوشت: «من به‌عنوان یک انسان، حق انتخاب دارم! فقط و فقط به حکم انسان بودنم، آزادی بیانی را فریاد می‌زنم که حق من، برای انتخاب‌گر بودن است. ساده‌تر از این چگونه می‌توان حرف زد!؟»

وی همچنین از همسرش بکتاش آبتین «که در زندان جمهوری اسلامی جان باخت» یاد کرد و نوشت: «یادم نمی‌رود یکی از اتهام‌هایی که بر آبتین بسته شده بود و بعد رفع اتهام شد، تشویق زنان ایران به فساد و فحشا بود. اتهامی که فقط و فقط برای بیان حمایتش از آزادی انتخاب پوشش، برای زنان جهان بود.»



برای تهیه کتاب، می‌توان از طریق وبسایت زیر و یا ایمیل نشر باران اقدام کرد:

info@baran.se

www.baran.se

<https://www.facebook.com/NashreBaran/>

<https://www.instagram.com/Nashrebaran/>

t.me/nashrebaranhttp//

<https://www.youtube.com/channel/UCroNN57gB43kFs3n2yElkPQ/videos>

سه‌شنبه پنجم دی ۱۴۰۲ - بیست و ششم دسمبر ۲۰۲۳